ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Мурасакі

СІКІБУ

▪

ПОВІСТЬ ПРО ҐЕНДЗІ

КНИГА II

Харків
«ФОЛІО»
2020

ЮНА ДІВА

Головні персонажі:

Ґендзі,
міністр Двору, Великий міністр, 34—35 років

Асаґао,
колишня жриця Камо, дочка принца Момодзоно

П'ята принцеса,
сестра імператора Кіріцубо і принца Момодзоно

Третя принцеса,
пані Оомія, мати Аої та Удайсьо, дружина Лівого міністра

Юґірі,
панич, син Великого міністра, Дзідзю, 12—14 років, син Ґендзі та Аої

То-но цюдзьо,
Удайсьо, міністр Двору, брат Аої, першої дружини Ґендзі

Акіконому,
колишня жриця Ісе, нього Умецубо, Імператриця-дружина,
24—26 років, дочка пані Рокудзьо і принца Дзембо, вихованка Ґендзі

Ньоґо Кокіден,
дочка Удайсьо, наложниця імператора Рейдзея

Принц Сікібукьо,
батько Мурасакі

Кумої-но карі,
дівчина, юна пані, 14—16 років, молодша дочка Удайсьо
(міністра Двору)

Адзеці-но дайнаґон,
вітчим Кумої-но карі

Йосікійо,
намісник Омі, Сацюбен, прибічник Ґендзі

Кореміцу,
намісник Сетцу, Сакьо-но дайбу, прибічник Ґендзі

Танцівниця,
Ґосеці, То-найсі-но суке, дочка Кореміцу

Пані Ґосеці,
Цукусі-но ґосеці, дочка Дадзай-но дайні,
можливо, колишня кохана Ґендзі

Ханацірусато,
мешканка Східної садиби, пані Західних покоїв, кохана Ґендзі

Імператор, що зрікся престолу,
імператор Судзаку, син імператора Кіріцубо і наложниці Кокіден,
старший брат Ґендзі

Імператор,
Рейдзей, син Фудзіцубо і Ґендзі (офіційно — син імператора Кіріцубо)

Принц Хьобукьо,
Хотару, син імператора Кіріцубо, молодший брат Ґендзі

Велика імператриця,
Кокіден, мати імператора Судзаку

Мурасакі,
пані із Західного флігеля, 26 років, дружина Ґендзі

Обородзукійо,
Найсі-но камі, придворна пані імператора Судзаку,
таємна кохана Ґендзі

Пані Акасі,
24—26 років, дочка Нюдо з Акасі, кохана Ґендзі

З початком нового року, коли скінчилася жалоба з приводу першої річниці смерті колишньої імператриці Фудзіцубо, всі придворні в день весняної зміни одягу перейшли на яскравий, такий, що радує очі, а з наближенням свята Камо встановилися приємні ясні дні. Тільки Асаґао, колишня жриця святилища Камо, все ще була сумна й задумана, а її молоді служниці, прислухаючись до шелесту листя багряника в саду, з тугою згадували минулі дні. І саме тоді від Ґендзі принесли листа: «Мабуть, цього року день Обмивання Ви проведете у спокійних роздумах...

Чи сподівались Ви сьогодні,
Що хвилі річкові,
Знов накотившись,
Віднесуть з собою
Ваше вбрання жалобне?..»

Складений неначе офіційний документ, аркуш фіолетового паперу був прив'язаний до гілки гліцинії. Зворушена листом, жриця відповіла:

«Немов учора
Вбрання жалобне одягала,
Та вже настав
День Обмивання.
Який цей світ мінливий...

Усе таке хистке...»

От і все, що вона написала, але Ґендзі, як звичайно, довго не міг відірвати очей від написаного.

Коли закінчувалася жалоба, він подбав, щоб її забезпечили такою кількістю одягу, яка ледь вміщалася у покоях Сендзі, її служниці. Жриця була незадоволена цим, бо не хотіла стати об'єктом людських пересудів. Вона була готова відіслати дари назад, якби лист містив якісь двозначні натяки. Але ж нічого такого вона в ньому не помітила, а тому не було підстав відмовлятися. Крім того, останніми роками Ґендзі часто, коли випадала пристойна нагода, присилав їй подарунки від щирої душі.

Водночас Ґендзі писав зворушливі листи і П'ятій принцесі. «Здається, начебто ще вчора він був дитиною, а от уже став дорослим чоловіком, який про мене не забуває. Його незвичайна краса поєднується в ньому, як ні в кому з людей, з доброю душею», — розхвалювала вона його, і молоді служниці посміювалися. А під час зустрічі з Асаґао П'ята принцеса зауважила: «Здається, пан міністр ставиться до вас вельми приязно, але я не вбачаю в цьому нічого поганого, адже він давно до вас не байдужий. Пригадую, що покійний принц, ваш батько, часто нарікав на те, що розійшлися ваші долі й міністр не став йому зятем. Він не раз скаржився мені на

НИЗКА ПЕРЛИН

Головні персонажі:

Ґендзі,
Великий міністр, 34—35 років

Юґао,
«Вечірнє лице», покійна кохана Ґендзі

Укон,
служниця Юґао, потім Ґендзі

Мурасакі,
пані із Західного флігеля, 26—27 років, дружина Ґендзі

Тамакадзура,
дівчина із Цукусі, панночка із Західного флігеля, 20—21 рік,
дочка Юґао і То-но цюдзьо

Ханацірусато,
пані зі Східної садиби, кохана Ґендзі

Юґірі,
Цюдзьо, 13—14 років, син Ґендзі та Аої

Суецумухана,
«Шафран», дочка принца Хітаці

Уцусемі,
вдова намісника Хітаці

Хоча відтоді, як раптово, немов роси на пелюстках «вечірнього лиця», не стало Юґао, минуло багато місяців і років, Ґендзі нітрохи про неї не забував. Чимало жінок різної вроди і вдачі він зустрічав згодом, але щоразу його невідступно переслідувала сповнена жалю думка: «Якби-то вона була жива!»

Укон, її колишню служницю, яка особливими здібностями не вирізнялася, Ґендзі взяв під свою опіку, бо вона нагадувала йому про покійну Юґао. Як одна з найстаріших служниць,

вона й досі прислуговувала в його домі. Вирушаючи в Сума на вигнання, він передав своїх людей Мурасакі, пані із Західного флігеля, тож відтоді Укон залишилася у неї. Мурасакі полюбила її за добрий, лагідний характер, але та й досі не переставала сумувати за покійною. «Якби моя пані була жива, — думала Укон, — то здобула б не менше прихильності, ніж, скажімо, особа з Акасі. Оскільки наш пан настільки великодушний, що не залишає напризволяще навіть тих жінок, до яких ніколи не мав глибоких почуттів, то моя пані, може, не зайняла б особливо високого становища, але принаймні стала б однією з мешканок нової садиби на Шостій лінії».

Що сталося з дівчинкою, колись залишеною в західній частині столиці, Укон не знала та й не намагалась дізнатися. Про раптову ж смерть Юґао жодного разу не обмовилася, тим паче що й сам Ґендзі велів їй тримати язика за зубами, бо, мовляв, тепер уже марно про це згадувати. А тим часом чоловік годувальниці покійної Юґао, отримавши посаду Дадзай-но сьоні[1], виїхав зі столиці разом з дружиною. Ось таким чином дівчинка, якій ледь виповнилося чотири роки, опинилася на Цукусі.

Щоб дізнатися, де перебуває мати дівчинки, годувальниця зверталася з молитвами до всіх богів і будд, і вночі і вдень постійно плакала, шукала, де тільки могла, але, на жаль, безуспішно. «Якщо вже так сталося, то нема ради, нехай хоч дитина залишиться мені на пам'ять. Шкода тільки, що її доведеться брати в таку далеку непевну дорогу. А, може, краще про все поговорити з її батьком?» — думала вона, але така нагода не випала. «Ми нічого не знаємо про її матір. Якщо він розпитуватиме, то що ми тоді скажемо?.. Дівчинка зовсім мала, батька вона не пам'ятає. І навіть якщо він візьме її до себе, то чи буде спокійно в нас на душі?.. А якщо батько визнає її своєю дитиною, то навряд чи дозволить нам узяти її до Цукусі...» — перемовлялася годувальниця із своїми домашніми, не знаючи, на що зважитися, поки врешті-решт,

[1] Другий за рангом службовець управління провінції Цукусі (тепер — Кюсю).

посадивши дівчинку в човен, разом з нею покинула столицю. Дитина була чарівна, вже з певними рисами благородства в своїй зовнішності. Тож було сумно бачити її в бідному, без жодних прикрас, човні. Юне дитя, не забувши матері, раз у раз запитувало: «Ми їдемо до мами, так?» Через це в годувальниці не висихали на очах сльози, її дочки також плакали, згадуючи Юґао, а Дадзай-но сьоні час від часу нагадував, що сльози під час морської подорожі — погана прикмета.

Поглядаючи на чудові навколишні краєвиди, дочки годувальниці згадували: «Вона мала таку чутливу душу!.. О, якби вона все це бачила!.. Якби була жива... Тоді й нам не довелося їхати з її дочкою в таку глушину...» — і, сумуючи за столицею, заздрили хвилям, що котилися назад[1]. А коли й веслярі заспівали грубими голосами: «О, як сумно, сумно, що ми вже опинилися в такій далечині...»[2] — дочки, сидячи одна навпроти одної, заплакали.

«Мабуть, і веслярі
За кимось тужать,
Бо чути, як лине
Над затокою Осіма
Тужливий їхній спів...

У морі загубившись,
Не знаємо, звідки пливемо,
Куди прямуємо,
І, сповнені горя, де її матір,
Шукати маємо?» —

згадуючи про гірку розлуку[3] зі столицею, вони одна одній виповідали у піснях свій смуток. А пропливаючи повз мис

---

[1] Вислів, запозичений з вірша Арівара-но Наріхіра: «Що далі віддаляюся / Від того, кого люблю, / То щораз більше / Заздрю хвилям, / Що котяться назад» («Ґосенвакасю», 1353).

[2] Слова з невідомої пісні.

[3] Цей мотив запозичений з вірша: «Не думав, не гадав, / Що прийдуть дні, / Коли в гіркій розлуці доведеться / Рибальську сіть / Тягнути і мені» («Збірка старих і нових японських пісень», 961; тут і далі вірші з цієї антології подано в перекладі Івана Бондаренка, крім окремих випадків, позначених посиланням на оригінальну назву антології «Кокінвакасю»).

ЗМІСТ

Юна діва 3
Низка перлин 43
Перша пісня 76
Метелики 88
Світлячки 105
Вічне літо 121
Нічний вогонь 139
Осінній буревій 143
Імператорський виїзд 158
Суцвіття конопельника 180
Кипарисовий стовп 193
Гілка сливи 224
Листя гліциній 242
Перша зелень 1 264
Перша зелень 2 341
Дуб 414
Флейта 444
Цвіркун-дзвіночок 459